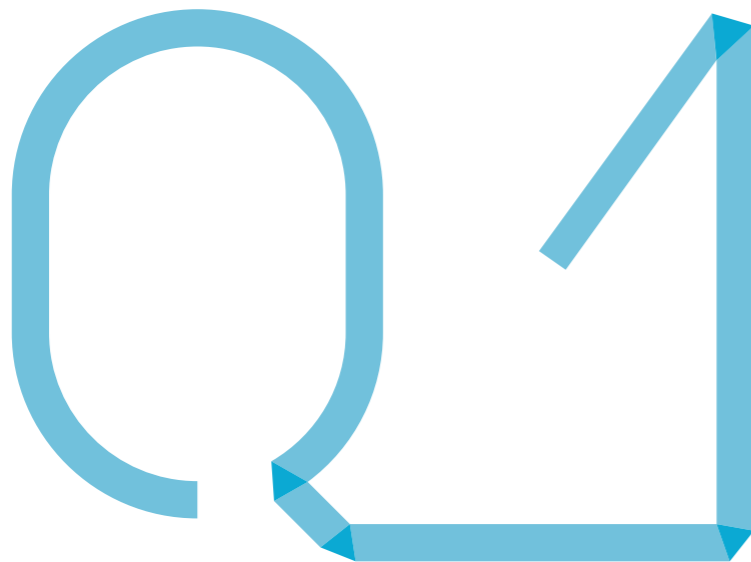

Kwartaalbericht 2016

Samenvatting

ING CDC Pensioenfonds communiceert over de resultaten van Q1

Als je werkt bij ING voert ING CDC Pensioenfonds vanaf 1 januari 2014* jouw huidige pensioenregeling uit. Samen met je werkgever leg je maandelijks premie in om de pensioenopbouw, op basis van het middelloonstelsel, mogelijk te maken. De pensioenopbouw en de toekomstige toeslagen zijn voorwaardelijk, afhankelijk van de financiële situatie van het fonds. Wil je meer weten? Klik dan door naar de resultaten rondom [de financiële positie](#), [de beleggingen](#), [de communicatie](#) en [de bestuursbesluiten](#) in Q1 van 2016.

Wil je voorgaande kwartaalberichten bekijken? Klik dan [hier](#). Wil je checken wat een bepaald begrip, zoals dekkingsgraad of matching portefeuille, inhoudt? Je vindt ze terug in onze [begrippenlijst](#).

*Werkte je voor die datum bij ING, dan heb je ook pensioen opgebouwd bij [Pensioenfonds ING](#).

Dekkingsgraad daalt door lagere rekenrente

De financiële positie van ING CDC Pensioenfondsen wordt onder andere beoordeeld aan de hand van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen het vermogen (de waarde van de beleggingen) van het fonds en de pensioenverplichtingen (alle nu en in de toekomst uit te keren pensioenen) die daar tegenover staan.

Waarom zijn er financiële buffers nodig?

Een dekkingsgraad van 100% betekent dat het fonds op dat moment precies genoeg vermogen heeft om alle toekomstige verplichtingen na te komen. Is de dekkingsgraad hoger, dan beschikt het fonds over financiële buffers. Deze dienen om schommelingen in de waarde van de beleggingen en de verplichtingen op te vangen, en voor toeslagverlening. De dekkingsgraad schommelt onder andere omdat de waarde van de beleggingen en van de pensioenverplichtingen mee beweegt met de beurskoersen en de rentestand.

Wanneer is er een reservetekort?

Om te beoordelen of er sprake is van een reservetekort, gebruikt het fonds de beleidsdekkingsgraad. Dat is het gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. De beleidsdekkingsgraad moet aan een voorgeschreven minimum niveau voldoen dat per pensioenfonds kan verschillen en ieder kwartaal opnieuw wordt berekend. Bij ING CDC Pensioenfondsen is de wettelijk vereiste beleidsdekkingsgraad 118% per 31 maart 2016. Zolang de beleidsdekkingsgraad lager is dan het vereiste minimum niveau, is er sprake van een reservetekort en moet het fonds een herstelplan hebben.

Wanneer is toeslagverlening mogelijk?

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan 110% mag het fonds geen toeslagen verlenen. Is de beleidsdekkingsgraad hoger dan 110% dan mag het fonds in principe toeslagen verlenen voor zover dit mogelijk is op basis van de omvang van de reserves op dat moment. Dit heet toekomstbestendig indexeren.

Reservetekort neemt toe in Q1 2016

De beleidsdekkingsgraad per 31 maart 2016 bedroeg 110%. Dit is een daling ten opzichte van de beleidsdekkingsgraad aan het einde van 2015, die toen 113% bedroeg. Dit komt doordat de dekkingsgraad in het eerste kwartaal sterk is gedaald, met als gevolg dat het gemiddelde van de laatste 12 maanden (de beleidsdekkingsgraad) eveneens daalde.

Omdat de beleidsdekkingsgraad van 110% op 31 maart lager is dan het voorgeschreven minimum van 118%, blijft er sprake van een reservetekort. In december 2015 heeft het fonds zijn herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank. Hierin is uitgewerkt hoe het fonds dit reservetekort binnen de wettelijke termijn (12 jaar) wil herstellen. De Nederlandsche Bank heeft met het herstelplan ingestemd.

Ontwikkeling dekkingsgraden

De ontwikkeling van het pensioenvermogen en de pensioenverplichtingen gedurende de laatste vier kwartalen was als volgt:

Op basis van DNB rentecurve

in € miljoen

	Einde Q1 2016	Einde Q4 2015	Einde Q3 2015	Einde Q2 2015
Pensioenvermogen	694	575	506	431
Pensioenverplichtingen	675	524	466	363
Dekkingsgraad	103%	110%	109%	119%
Beleidsdekkingsgraad	110%	113%	117%	123%

Uit dit overzicht blijkt dat de dekkingsgraad in het eerste kwartaal van 2016 daalde van 110% naar 103% (-7%), voornamelijk doordat de rente in het eerste kwartaal sterk daalde. Deze dalende rente leidde weliswaar tot koerswinsten op de obligatiebeleggingen, maar de toename van de waarde van de pensioenverplichtingen door de rentedaling was zodanig groot dat de dekkingsgraad afnam. De dekkingsgraad nam daarnaast af door een negatief rendement op de aandelenbeleggingen.

Conclusie

Door de dalende rente en verliezen op de aandelenbeleggingen is de dekkingsgraad in het eerste kwartaal van 2016 afgenomen tot 103% en is de beleidsdekkingsgraad gedaald tot 110%. Het reservetekort is daardoor toegenomen en het [herstelplan](#) blijft van kracht.

Dalende rente en koersverliezen op aandelen leiden tot daling van dekkingsgraad

Het beleggingsbeleid van ING CDC Pensioenfonds is gericht op de lange termijn. Als startend fonds heeft ING CDC Pensioenfonds in 2014 gekozen voor een beleggingsbeleid dat in de eerste jaren verhoudingsgewijs behoedzaam is (met relatief veel staatsobligaties), maar waarbij voldoende rendementspotentieel in de beleggingsportefeuille overblijft om eventueel te kunnen indexeren.

Twee portefeuilles

De beleggingen van ING CDC Pensioenfonds zijn onderverdeeld in twee portefeuilles.

Matching portefeuille	Return portefeuille
<p>Deze portefeuille heeft als primair doel om de (nominale) pensioenverplichtingen te financieren.</p> <p>In de matching portefeuille wordt hoofdzakelijk belegd in Europese staatsobligaties van een hoge kwaliteit die zodanig worden gekozen dat de geldstromen van de obligaties en de pensioenuitkeringen voor een belangrijk deel met elkaar samenvallen ('matchen').</p> <p>De omvang van de matching portefeuille bedraagt per 31 maart 2016 in totaal 68% van het belegd vermogen van ING CDC Pensioenfonds. Hiermee is de portefeuille in lijn gebracht met de strategische allocatie van 67½% per 1 januari 2016.</p>	<p>Deze portefeuille heeft als primair doel om (op termijn) voldoende rendement te creëren om toeslagverlening mogelijk te maken.</p> <p>In de return portefeuille wordt gezocht naar een hoger rendement door te beleggen in aandelen en onroerend goed.</p> <p>De omvang van de return portefeuille bedraagt per 31 maart 2016 in totaal 32% van het belegd vermogen van ING CDC Pensioenfonds. Hiermee is de portefeuille in lijn gebracht met de strategische allocatie van 32½% per 1 januari 2016.</p>

Ontwikkelingen op de financiële markten

Zowel aandelen (inclusief beursgenoteerd vastgoed), rente als olieprijsen begonnen het jaar aan een glijvlucht, gedreven door de angst voor een vertraging van de economische groei wereldwijd. Hoewel de economische data deze angst niet rechtvaardigden, speelde het een belangrijke rol bij de beleidsmakers van de centrale banken. De Bank of Japan (Japanse centrale bank) stelde een negatieve rente in en de ECB (Europese centrale bank) verlaagde de (negatieve) rente nog verder. De FED (Amerikaanse centrale bank) liet de rente onveranderd en voelde zich gedwongen bij haar monetair beleid meer rekening te houden met de internationale ontwikkelingen en de financiële markten. Dit had uiteraard ook zijn weerslag in de koersontwikkeling van de belangrijkste valuta: de Japanse yen en euro apprecieerde ten opzichte van de Amerikaanse dollar. De waardeontwikkeling van deze munten toont aan dat het monetaire verruimingsbeleid minder effect sorteert.

De aandelenkoersen herstelden pas halverwege februari maar dit was onvoldoende om de eerdere verliezen te compenseren, zodat het kwartaal eindigde met een verlies van circa 5%. Het verlies werd met name gerealiseerd in de ontwikkelde markten, terwijl de opkomende markten en beursgenoteerd vastgoed licht positief waren. Door de onrust op de financiële markten en in anticipatie op het effectief worden van de extra inkoop van obligaties door de ECB daalde de lange rente. Zo daalde de 30-jaars euroswap rente van 1,6% ultimo 2015 naar circa 1% ultimo maart.

Als gevolg van de (forse) daling van de lange rente in het eerste kwartaal nam de waarde van de (langlopende) obligaties in de matching portefeuille fors toe. Zie het resultaat van bijna 13%. Door de dalende rente namen echter ook de verplichtingen fors toe. Doordat het fonds het renterisico niet volledig afdekt namen de verplichtingen zelfs meer toe dan de waarde van de portefeuille, met als gevolg een daling van de dekkingsgraad. Het fonds belegt namelijk voor de lange termijn en kent zeer langlopende verplichtingen. Dit doet het fonds mede op basis van de 'Asset Liability Management' (ALM) studie, een onderzoek naar een zo goed mogelijke afstemming tussen het (op te bouwen) pensioenvermogen en de financiële verplichtingen. Daarnaast speelt het experimentele monetaire beleid van de ECB, het zeer lage renteniveau, de regelgeving en het inflatierisico een belangrijke rol in het renteaftdeckingsbeleid.

Benchmark

ING CDC Pensioenfonds beoordeelt de beleggingsrendementen door deze te vergelijken met een benchmark die is afgeleid van het strategisch beleggingsbeleid. Een benchmark is een meetlat om de prestaties van de beleggingsportefeuille te evalueren op de langere termijn. Het totaal rendement is een gewogen gemiddelde van het rendement van de matching portefeuille en de return portefeuille. Omdat valutakoersen een grote rol spelen bij de buitenlandse beleggingen in de return portefeuille, dekt het fonds de niet-euro valutaschommelingen voor een belangrijk deel af. Het resultaat van deze valuta-afdekking wordt bij het totaal rendement geteld.

	Beleggingsportefeuille ING CDC Pensioenfonds Q1 2016	Benchmark Q1 2016	Beleggingsportefeuille ING CDC Pensioenfonds 2016	Benchmark 2016
Matching portefeuille	+12,9%	+13,1%	+12,9%	+13,1%
Return portefeuille	-4,0%	-3,8%	-4,0%	-3,8%
Valuta-afdekking	+0,6%	+0,6%	+0,6%	+0,6%
Totaal rendement*	+7,7%	+8,1%	+7,7%	+8,1%

In het eerste kwartaal van 2016 heeft ING CDC Pensioenfonds met de matching portefeuille een rendement behaald van +12.9%. De return portefeuille behaalde een rendement van -4.0%. De valuta-afdekking droeg met +0.6% bij aan het totaalrendement door de waardestijging van de euro in het afgelopen kwartaal. Het gewogen totaal rendement op de beleggingen van ING CDC Pensioenfonds was +7.7%.

*Het totaal rendement is gebaseerd op de gewogen gemiddelden van de matching portefeuille, return portefeuille en valuta-afdekking.

Toeslagverlening en herstelplan centraal

Op 1 januari trad [Armin Becker](#) aan als directeur van het bestuursbureau van ING CDC Pensioenfonds. In zijn [profiel](#) op de website gaat hij in meer detail in op zijn ervaring en zijn drijfveren.

Toeslagbesluit

Bouw je pensioen op bij ING, heb je pensioen opgebouwd of ontvang je pensioen? Dan heb je per 1 januari een toeslag gekregen van 0,19% op basis van de prijsindex. ING CDC Pensioenfonds probeert ieder jaar je pensioen te verhogen op basis van de prijsontwikkeling. Dit noemen wij toeslagen. De hoogte van toekomstige toeslagen is afhankelijk van de financiële middelen van het fonds. Er is geen reserve voor toeslagverlening.

Je fonds heeft je pensioen sinds de datum van oprichting (1 januari 2014) als volgt verhoogd:

- ▲ Over het jaar 2015 met 0,19%. De prijzen gingen toen met 0,64% omhoog.
- ▲ Over het jaar 2014 met 0,00%. De prijzen gingen toen met 0,98% omhoog.

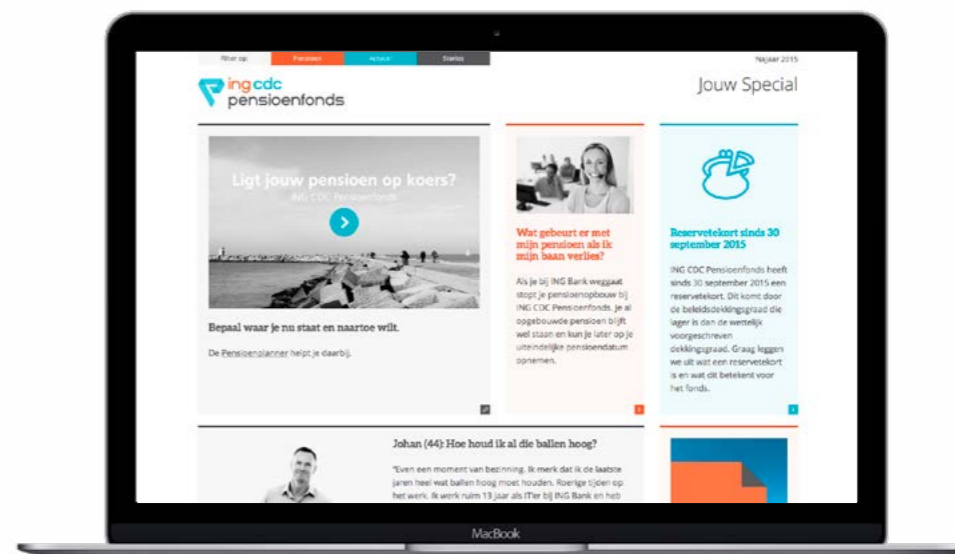
Jouw pensioen kan in uitzonderlijke situaties verlaagd worden. Dit is de afgelopen jaren niet gebeurd.

Herstelplan

Op 25 februari keurde De Nederlandsche Bank het herstelplan van ING CDC Pensioenfonds goed. Uit het plan blijkt dat het fonds op dit moment geen aanvullende maatregelen hoeft te nemen, zoals het beperken van toeslagverlening of zelfs het verlagen van pensioenen. Het herstelplan heeft geen gevolgen voor waardeoverdrachten. Lees [hier](#) het volledige bericht.

Speciaal voor jou

Voor de tweede maal ontvingen medewerkers van ING Bank de 'Special' van ING CDC Pensioenfonds in hun mailbox. Het herstelplan, de nieuwe functionaliteit 'eerder stoppen met werken' op de Pensioenplanner en de impact van einde relatie op je pensioen waren een van de onderwerpen. Nog eens nalezen? Klik dan [hier](#) en selecteer je leeftijd voor een Special op maat.

Ontwikkeling deelnemersbestand

In het eerste kwartaal heeft het deelnemersbestand zich als volgt ontwikkeld:

	Q1 2016			Q4 2015			Q3 2015			Q2 2015		
	man	vrouw	in %	man	vrouw	in %	man	vrouw	in %	man	vrouw	in %
Werkt bij ING	9.501	5.439	83,8%	9.573	5.539	85,9%	9.645	5.611	87,7%	9.734	5.683	89,6%
Werkt niet meer bij ING	1.631	1.116	15,4%	1.415	967	13,5%	1.211	835	11,8%	1.009	706	10,0%
Met pensioen	59	41	0,6%	51	36	0,5%	39	26	0,4%	36	24	0,3%
Arbeidsongeschikt	11	22	0,2%	8	13	0,1%	6	13	0,1%	5	12	0,1%
Totaal man/vrouw	11.202	6.618	100%	11.047	6.555	100%	10.901	6.485	100%	10.784	6.425	100%
Totaal			17.820			17.602			17.386			17.209

In- en externe veranderingen

Het bestuur heeft in het eerste kwartaal de volgende besluiten genomen:

▲ Toeslagverlening 1 januari 2016

Op basis van de beleidsdekkingsgraad van 30 september 2015 en de regels voor het verlenen van toeslagen door ING CDC Pensioenfondsen is in het vierde kwartaal vastgesteld dat per 1 januari 2016 een toeslag kan worden verleend van 0,1%. Begin januari 2016 heeft het bestuur dit besluit bekrachtigd.

▲ Toetsing van de wijziging van de Pensioenovereenkomst

De wijziging door De Nederlandsche Bank van de rekenrente in juli 2015 is voor de sociale partners aanleiding geweest hun afspraken over de pensioenpremie aan te passen. Deze aanpassing is in november ter toetsing voorgelegd aan het bestuur. Het bestuur heeft hier in november en december overleg over gevoerd met het verantwoordingsorgaan en met de sociale partners. Begin tweede kwartaal 2016 zal het bestuur besluiten of met de aanpassing kan worden ingestemd.

▲ Kernboodschappen 2016

Op het gebied van communicatie zijn de kernboodschappen voor 2016 als volgt:

- De ontwikkelingen hebben een negatieve invloed op de pensioenen.
- Het pensioenresultaat is lager dan je had verwacht.
- Stel voor jezelf vast wat je later nodig hebt.

▲ Voor 2016 is een externe compliance officer benoemd.

Verantwoordingsorgaan

Per 1 januari 2016 heeft de werkgever [Willem Steenhoven](#) als lid van het verantwoordingsorgaan benoemd. Het Verantwoordingsorgaan heeft in het eerste kwartaal over de volgende onderwerpen een advies/reactie uitgebracht:

- ▲ De governancestructuur van het fonds vanaf 1 januari 2017 (reactie).
- ▲ De aanvaarding van de per 1 januari 2016 gewijzigde pensioenovereenkomst en de daarmee samenhangende wijziging van de risicohouding (positief advies).
- ▲ Het communicatiebeleidsplan 2016 (positief advies).

Disclaimer

Dit kwartaalbericht is op zorgvuldige wijze tot stand gekomen. In het jaarverslag over 2016 worden de definitieve cijfers gepubliceerd. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.